

de política bibliotecària

josep murgades barceló

JUSTIFICACIO I PROPOSIT

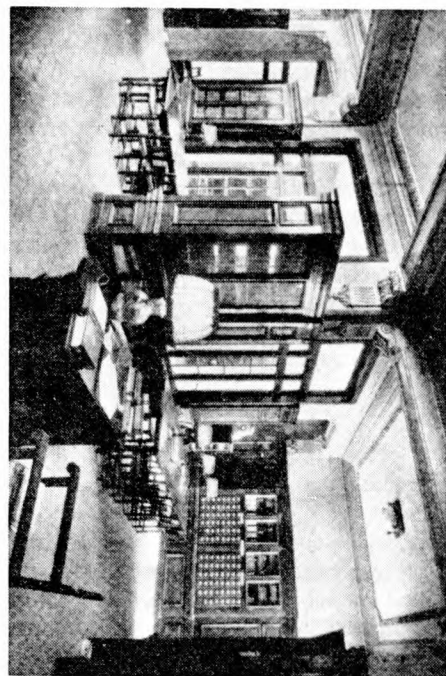
Em proposo de sintetitzar per escrit en el present informe l'experiència que, al cap d'un any d'haver-me encarregat de la regència de la Biblioteca del Centre de Lectura de Reus, he extret sobre els condicionaments i possibilitats de la citada institució bibliotecària i també, més en general, sobre diferents problemes d'organització del fet cultural i del seu vehicle de difusió --encara, i progressivament-- més eficaç i abastable: el llibre.

A banda la motivació individual que l'ha generat, aquest informe apunta a una doble finalitat, informativa i programàtica. Pretén, en primer lloc, d'exposar quina és actualment la situació a tots nivells de la Biblioteca del Centre, quins són els seus efectius i quina és la funció social que duu a terme, què és, en definitiva. En segon lloc, a partir de les dades resultants de l'anàlisi de les realitats de base i de les necessitats a què han de subvenir, s'hi intenta de precisar les mesures a seguir per tal de racionalitzar al màxim, d'acord amb els criteris que estimo més operatius en l'actual moment, el funcionament i ampliació de la Biblioteca. Atès que són aquests criteris els que més traeixen la meva perspectiva personal, són també els que més plenament assumeixo, tot i considerar-los, no cal dir, del tot susceptibles de crítica i revisió. En tot cas, voldria que hom hi veiés, més que no pas un conjunt de normes inflexibles, un aplec de

suggeriments a tenir en compte en el futur immediat, la realització dels quals depèn de la iniciativa i col·laboració de tots els interessats a potenciar un dels centres culturals més dinàmics i amb més tradició de tot Catalunya.

INTRODUCCIO

No he vacil·lat gens a encapçalat aquest informe amb el títol: "de política bibliotecària". D'una banda, em permet d'indicar que, atesa l'existència d'uns recursos limitats i d'unes necessitats culturals en augment, cal establir les pautes d'actuació que millor ens ajudin a aprofitar aquests recursos per tal de satisfer més eficaçment les necessitats corresponents. I per això cal implantar una gradació d'aquestes necessitats i un sistema coherent de normes adreçades a assegurar la continuïtat i ampliació dels recursos de què hom disposa. Els criteris en funció dels quals s'estableix aquesta dinàmica constitueixen una política, car de la seva aplicació es deriven unes conseqüències que afecten directament una comunitat, en aquest cas, la constituïda pels nombrosos lectors de la Biblioteca. D'aquí la importància d'aquests criteris, d'aquí que en cap cas no pugui confiar-se la marxa de la institució bibliotecària a l'atzar o a l'esma automatitzada de gent volenterosa. Cal un control i un ordre en funció única i exclusiva de l'interès dels lectors. Cal, doncs, una política. D'altra banda, en expressar-me amb els termes al·ludits, vull remarcar

altre cop el fet --progressivament comprès i explotat-- que tota activitat cultural presuposa i és, alhora, un fet eminentment polític. Cal ser molt conscient, doncs, que la projecció social que revesteix una Biblioteca és en si un fet polític, car segons la distribució i l'ús que es faci de les seves existències i dels mitjans destinats a augmentar-les i possibilitar-ne el seu accés, se'n beneficien d'una o altra manera molt distinta uns o altres lectors. Es tracta, doncs, de capitalitzar en tots sentits el potencial que brinda la Biblioteca del Centre al servei d'interessos intel·lectuals majoritaris, de fomentar-los i de contribuir a la seva qualificació crítica.

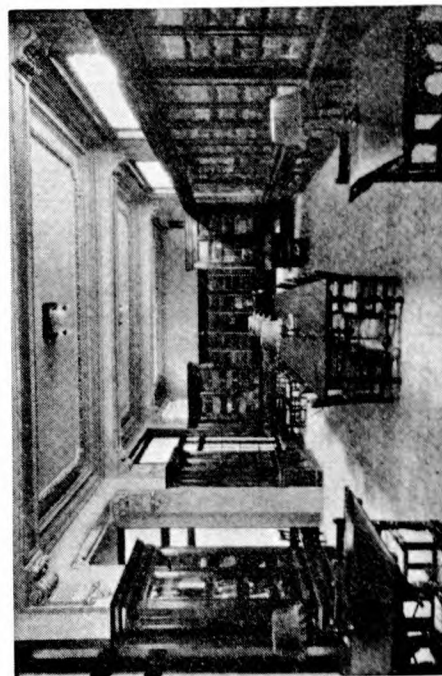
DADES FACTUALS SOBRE LA BIBLIOTECA DEL CENTRE DE LECTURA

Estretament vinculada des del primer moment a l'entitat del mateix nom, amb més de cent anys d'història, la Biblioteca del Centre de Lectura compta en l'actualitat amb un nombre de 45.000 llibres registrats, més una xifra indeterminada que oscil·la entre els 10.000 i els 15.000 llibres més per registrar, fitxar i catalogar. El total del fons bibliogràfic existent, doncs, és a la ratlla dels 60.000 volums. Quant a publicacions periòdiques, a la Biblioteca es reben a hores d'ara 15 diaris, nacionals i estrangers, i 70 revistes, de diversa periodicitat i propòsit: des de magazines d'informació vària a butlletins especialitzats en les diferents branques del saber. De tot aquest heterogeni conjunt de lletra impresa, passen a integrar el fons de l'hemeroteca 8 diaris i una cinquantena de revistes, un 60 % de les quals són fetes enquadrar i buidades sistemàticament per tal de facilitar-ne la consulta.

Tot i la dificultat que comporta establir una avaluació global de les existències de la Biblioteca, bé crec poder afirmar que aquesta disposa d'un material de base en principi suficient, al qual s'afegeixen moltes obres d'inestimable valor bibliòfil en concepte d'antiguitat, raresa, qualitat, etc. Amb tot, però, la Biblioteca es ressent de múltiples llacunes, sobretot en les disciplines científiques, que traeixen, ultra els diferents tràngols històrics que ha sofert conjuntament amb el país, la incoherència i manca de criteris amb què se n'ha re-

gulat el creixement. Al costat d'obres estranyes i de difícil adquisició, n'hi trobem a faltar sovint, en canvi, d'altres d'elementals i molt més a l'abast. Aquestes desigualtats són les que atorguen a la Biblioteca del Centre un caràcter que gairebé gosaria qualificar de sorpresiu: mai no sabem ben bé del cert què podem esperar del seu catàleg, fins a quin punt podem refiar-nos de trobar-hi els quatre llibres imprescindibles per tal d'emprendre determinat estudi. De tot això es dedueix la urgència, com tindrè oportunitat d'evidenciar més avall, de completar els buits més notoris, a fi i efecte d'unificar i cohesionar al màxim el contingut de la Biblioteca.

Es evident que el significat i raó de ser d'una Biblioteca es troba en els seus lectors i en la dinàmica que aquets, en el seu afany de satisfer unes aspiracions culturals, li confereixen. Resultaria idealista, és a dir, allunyat de la realitat, tot plantejament de política bibliotecària que no es prefixés com a punt de partença i meta d'arribada el previ coneixement del públic lector i de la seva específica configuració sociològica de cara a assolir una operativitat d'acord amb les exigències del moment. Pel que fa a la Biblioteca del Centre, una aproximació quantitativa al seu públic lector, tot i no disposar encara d'una estadística matemàticament establerta, ens dona la xifra de 20-25.000 lectors anuals, entenen per lectors en aquest cas no pas individus reals i diferenciats sinó el total d'obres consultades en sala al cap de l'any. Al llarg del mateix període de temps, el nombre d'obres deixades en préstec ascendeix a les tres mil, per terme mig. En les 125 places de què disposa actualment la Biblioteca, s'hi distribueix un públic lector integrat en un 10 % per persones procedents de la middle-class (petita burgesia i menestrals), sovint jubilats, assidus lectors de premsa periòdica i, més esporàdicament, de literatura de final de setmana, i en un altre majoritari 90 % per estudiants de tots els diferents graus de l'ensenyament, des de l'E. G. B. a les diverses carreres universitàries, amb notable predomini de gent que cursa el B. U. P., C. O. U. i magisteri. Basta tenir en compte només, per tal d'explicar-se aquest

fet, el gran nombre d'institucions docents creades aquests últims anys a Reus, Tarragona i comarques adjacents i l'enorme increment de la demografia estudiantil, que no ha trobat un índex de creixement semblant en l'experimentat pels mitjans destinats a resoldre els problemes que la seva demanda cultural suscitava. L'única Biblioteca de toda la provincia prou nodrida i qualificada per a fer front a aquest cúmul de noves exigències ha estat la del Centre de Lectura. D'aquí que la població estudiantil s'hi hagi abocat en massa. D'aquí, també, que calgui correspondre a les necessitats d'aquest públic lector per mitjà d'una planificació del desenvolupament de la Biblioteca que tendeixi a fornir-la, prioritàriament, de les eines que el treball intel·lectual reclama.

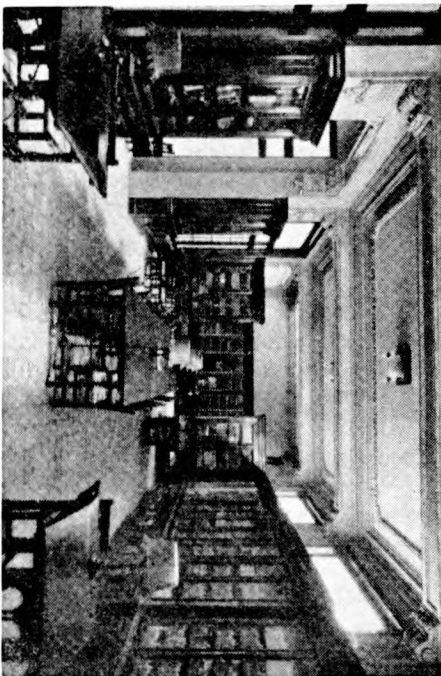
Ateses, doncs, totes les característiques que tipifiquen la Biblioteca del Centre i els seus lectors, bé podrem concloure que aquesta combrega a la vegada dels dos grans trets diferencials que, en redactar el 1915 el projecte per a la creació de la xarxa de Biblioteques Populars, va establir l'Eugeni d'Ors (1). D'una banda, en tant que Biblioteca de la ciutat de Reus, la del Centre de Lectura ha de complir la funció de Biblioteca General en tot allò referent a qualsevol mena de publicació local i comarcal. Ha d'ésser el museu on es conservi absolutament tot l'editat i escrit per gent de les nostres terres. D'altra banda, en fidel correlació amb l'actual composició sociològica del seu públic lector, la Biblioteca del Centre ha d'acollir bàsicament tot d'obres que s'adrecin, en les diferents branques del saber, amb intencionalitat crítica i divulgadora, a un públic de mitjana cultura en vies d'intensa formació intel·lectual.

REGULACIÓ DEL CREIXEMENT I AMPLIACIÓ DE LA BIBLIOTECA

- 1) Existències bibliogràfiques.
 - a) Què cal adquirir:

En lògica relació amb tot l'exposat fins ara sobre la Biblioteca del Centre, la primera norma genèrica pel que fa a l'augment del fons bibliogràfic existent ha de ser l'adquisició sistemàtica que cal fer de llibres eina, llibres que atenyin sobrada-

ment l'objectiu de facilitar l'estudi i comprensió de les múltiples innovacions produïdes en les diferents disciplines científiques i humanistes. En segon lloc, s'ha de procedir a renovar periòdicament la bibliografia que bé podríem qualificar d'esbarjo, és a dir, la literatura en tots els seus diversos gèneres, amb especial atenció a la infantil i juvenil. Vull remarcar també la conveniència, en tot allò referent a literatura, de malfiar-se dels habituals best-sellers que, sovint guardonats amb premis amb l'única finalitat de fer-los de palanca propagandística, salten regularment al mercat. La immensa majoria acostumen a ser obres sensacionalistes i de transfons reaccionari, amanides amb tots els ingredients del Kitsch i adreçades a un públic no per més majoritari menys indigent culturalment. Cal, doncs, no deixar-se endur per la fàcil aparença d'un premi i/o d'una acceptació massiva i considerar amb ull crític i desmitificador qualsevol llibre que es presenti precedit d'aquestes característiques. Semblant mesura preventiva s'insereix de ple dins les pautes d'una política cultural, i és evident que en cap cas no ha de formar part de la del Centre la de donar-hi cabuda als productes de la subcultura. En tercer lloc, en tant que Biblioteca al servei de la societat catalana, cal donar especial preferència a l'adquisició de llibres catalans i a tota publicació referent a tot de qüestions relacionades amb la llengua i la cultura dels Països Catalans. Per últim, i sempre en allò concernent als criteris que han de regular l'adquisició de nous llibres, farà altre cop esment de la importància de les desiderades. I dic altre cop perquè a començaments de curs passat, es va adreçar una circular a tots els socis de l'entitat en la qual es demanava la seva col·laboració per tal de contribuir, mitjançant llurs desiderades, a democratitzar la dinàmica que regula l'enriquiment progressiu de la Biblioteca. A hores d'ara, no és pas sense una forta decepció que manifesto obertament que en el transcurs d'un any no s'han rebut gaire més enllà d'una vintena de desiderades, les quals han estat en sa major part ràpidament ateses. Cal fer comprendre al lector el dret que l'assisteix de participar activament amb les

seves propostes en la compleció de la Biblioteca, les quals, d'altra banda, han d'ésser tingudes molt en compte pel consell bibliotecari a l'hora d'encarregar les compres.

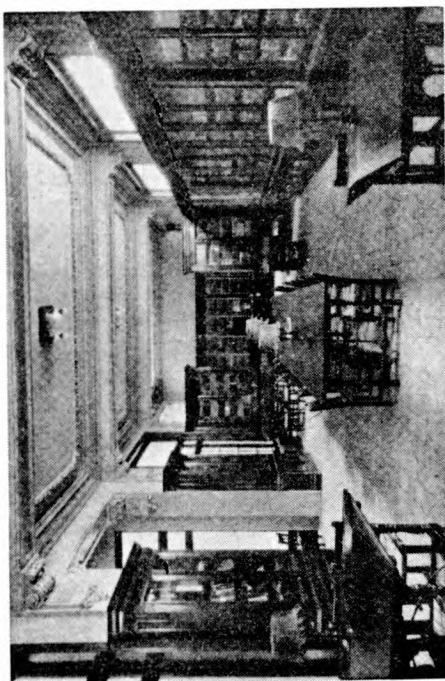
Tot aquest conjunt de normes no passaria de ser gran cosa més que això, una normativa teòrica i de límits més o menys imprecisos, si no s'apliquessin en i a partir dels mecanismes per mitjà dels quals funciona el món del llibre. Com dur a la pràctica, doncs, aquest programa teòric, atès que el màxim objectiu pragmàtic a què cal aspirar és el de regularitzar de manera sistemàtica l'entrada de llibres a la Biblioteca?

b) Com cal adquirir:

El procediment a seguir és doble. D'una banda, pel que fa als aspectes pròpiament culturals de la sistematització al·ludida, i a fi i efecte d'obviar l'enorme dificultat que suposa mantenir-se sempre al corrent de tot el que es publica en els diferents camps, cal prefixar d'entrada i subscriure's a unes quantes col·leccions competents, que abastin els àmbits primordials de les diverses disciplines. D'aquesta manera, s'assegura la rebuda sistemàtica de totes les obres que hi apareguin i hom es descarrega de la feixuga tasca d'anar percaçant llibres un per un. Obviament, en fer la tria de les col·leccions en qüestió, cal posar molta cura que la línia de les seves publicacions s'adigui plenament amb els criteris i necessitats de la política cultural de la Biblioteca. Atesa la qualitat i coherència que revesteixen en l'actualitat un bon nombre de col·leccions --sens dubte les bases més sòlides de tota política editorial i allò que en configura més acusadament els seus propòsits i resultats--, crec que cal fer-hi girar al seu voltant tota la problemàtica de l'adquisició sistemàtica de nous llibres. Un corpus de bones col·leccions constitueix un dels instruments més metòdics i eficaços de treball mono i pluridisciplinar que ha de proporcionar a bastament tota Biblioteca al seu públic lector. D'aquí també, la urgència de procedir a completar les col·leccions existents a la Biblioteca del Centre que encara no hi estan. No oblidem que l'engrandiment del fons bibliogràfic

no ha de consistir tan sols a mantenir-se al corrent de les novetats que resultin d'interès, sinó que, paral·lelament i simultània, s'ha de dur a terme una revisió i compleció de les llacunes bibliogràfiques existents, sobretot dins les col·leccions.

D'altra banda, la plena realització d'aquest programa en els seus punts cabdals depèn en gran part de la unificació i simplificació que es faci dels canals a través dels quals s'efectua l'adquisició de noves existències. Si parem esment en els distints intermediaris que integren el circuit del llibre en tant que producte industrial --editor distribuïdor, llibreter-- i en l'encariment que aquest experimenta en el pas d'un a l'altre, deduirem la conveniència que tot consumidor a l'engròs, com és ara una Biblioteca, maldi per obtenir-los directament i estalviar-se així despeses considerables, innecessàries. Tot i l'evidència d'aquesta deducció i les facilitats amb què, en principi, hauria de comptar tota Biblioteca, en tant que client i en tant que institució social de primer ordre, el fet és que per norma general les Biblioteques del país no gaudeixen de privilegis especials de cap mena, i la del Centre no és una excepció. Això s'explica en part per l'irracionalisme feixistós del règim vigent de fa quaranta anys, més atent a boicotejar que a promoure la plena expansió cultural, i en gran part també per la progressiva inserció durant les últimes dècades de tots els processos que intervenen en la indústria del llibre dins el sistema econòmic aportat pel neocapitalisme, inflexible a l'hora d'obtenir el màxim guany possible. No cal ni dir que la Biblioteca del Centre ha tingut oportunitats més que sobrades d'experimentar conseqüències directes dels dos grans fets causals esmentats. Car si, d'una banda, en acabar la guerra va restar deu anys tancada per disposició governativa i posteriorment no ha disposat mai de subvencions oficials que la potenciessin en la seva tasca, d'altra banda s'ha vist darrerament impossibilitada de continuar efectuant les seves compres sistemàtiques amb un 30 % de descompte sobre el preu de venda al públic a una de les més importants distribuïdores de llibres del país. Les raons

adduïdes per aquesta empresa per tal d'estrancar el seu regular suministre a la Biblioteca del Centre eren del tot moralistes i tendien, en una típica deformació ideològica, a justificar el que no és més que la necessitat de cohesionar al màxim tots els pols que integren el circuit del llibre a la recerca d'uns majors beneficis, al·legant la pretesa transcendència de la missió social del llibreter i l'imperatiu subsegüent de no fer-li deslleial competència tot proporcionant llibres amb descompte a les Biblioteques. El raonament no pot ser, repeteixo, més ideològic ni fal·laç, atès que si del que es tracta és d'atorgar certificats de transcendència a alguna labor aquesta és sens dubte la duta a terme per les Biblioteques, sobretot en èpoques de tanta indigència cultural i política com les que hem viscut, però en cap cas als llibreters, honrats comerciants que han de procurar servir tan eficientment al client com si venessin mongetes i deixar-se d'incubar dèries mitomaniaques sobre cap mena de repercussió redemptorista de la seva feina botiguera. En definitiva, la progressiva monopolització dels béns culturals per part del gran capital està en correlació ideològica amb la messianització, del tot falsa i fictícia, amb què es pretén de revestir la funció de tots els components d'aquesta indústria en què s'ha convertit la cultura sota el capitalisme, tot relegant al paper de mer client les institucions de veritable abast col·lectiu com són les Biblioteques, les úniques que poden possibilitar l'accés a la cultura a ingents masses de lectors sense que per això aquests es vegin obligats a sobre-carregar llur pressupost ni a fer el joc al consumisme desenfrenat que el sistema imposa.

Crítiques i denúncies a banda, aquestes condicions adverses per a les Biblioteques subsisteixen i cal fer-hi front de manera que el perjudici sigui mínim. Si moltes distribuïdores i editorials es neguen a suministrar llibres directament a la Biblioteca, és qüestió de recórrer a l'última baula de la cadena i entendre's amb algun llibreter. L'objectiu d'aconseguir una regularitat sistemàtica en la recepció de llibres i amb un descompte suficient ha de per-

sistir, però, com a condició prèvia. Cal exigir, dons, del llibreter que proporcioni periòdicament totes les novetats aparegudes a les col·leccions consignades, informació bibliogràfica assídua, rapidesa a fer-se amb qualsevol llibre encarregat fora de col·lecció i que es trobi en el mercat, descomptes sobre el preu de venda al públic en cap cas no inferiors al 15%. Només si es compleixen aquests requisits és que resulta rendible per a una Biblioteca de canalitzar les seves compres a través d'algun comerç llibreter. L'experiència que, en aquest sentit, n'ha tret enguany la Biblioteca del Centre arran de la negativa al·ludida de certes distribuïdores i editorials de continuar suministrant-li llibres, llença a hores d'ara un resultat força positiu.

2) Existències hemerogràfiques.

En tot allò referent a l'adquisició de premsa periòdica, els criteris a tenir en compte han d'ésser substancialment els mateixos. Revistes d'estudi i d'un cert grau d'especialització vàlides com a instrument de treball i investigació, publicacions de qualitat sobre informació general d'actualitat i sobre diferents temes específics. Ociós de remarcar la preferència total i absoluta de què ha de gaudir la premsa catalana i, en general, tota la que milita en els programes de l'ampli ventall de forces democràtiques que integren l'oposició. Com a norma genèrica per tal de canalitzar-ne la rebuda hi ha la de prescindir dels quioscs i obtenir-la directament per subscripció, tal i com s'ha tot just començat a fer enguany. Ultra l'estalvi econòmic que això comporta hi ha l'avantatge que en el cas --tan freqüent, en aquest nostre país de meravelles-- que la publicació sigui segrestada, els subscriptors acostumen a rebre-la igualment. Per últim, considero important de remarcar l'absoluta conveniència de conservar, fitxar i arxivar acuradament tots els pamflets dels diferents grups i partits, legals i il·legals, que facin cap a la Biblioteca. Aquests efimers fulls voladissos, pel mateix fet de la seva ràpida caducitat i el menysteniment de què són objecte, es perden en la major part dels casos i d'aquí que, al cap dels anys, revesteixin una

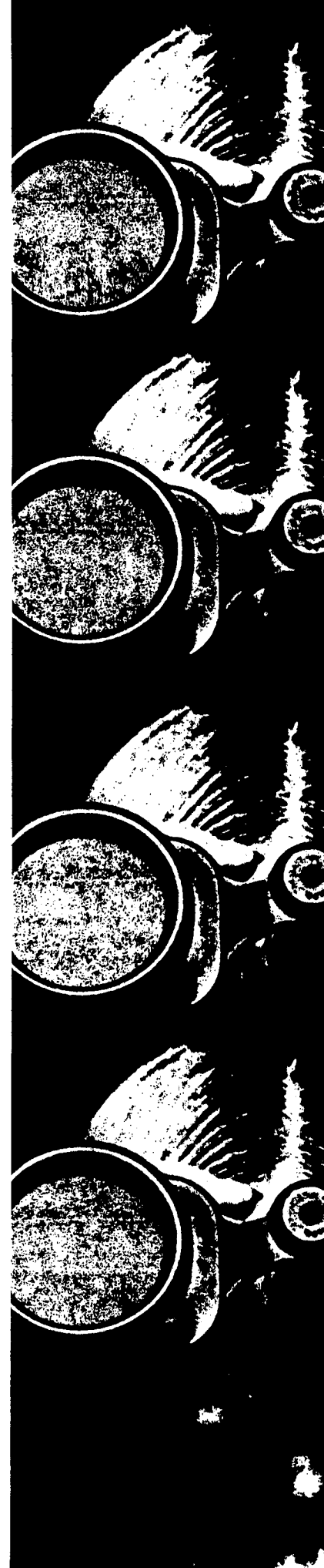
vàlua bibliogràfica enorme i, sobretot, esdevinguin documents històrics de cabdal interès. Cal conservar-los com un llegat inapreciable, testimonis de primera instància d'uns temps difícils de cara a les futures generacions.

Donacions. -- Capítol a part mereix, dins la present secció dedicada als problemes sobre creixement i ampliació de la Biblioteca, tot allò referent a les donacions, l'altre mitjà directe de què aquesta disposa per tal d'engrandir les seves existències. Un mitjà específic i diferenciat que imposa un tractament distint, car la profusió i freqüència de les donacions resulten òbviament incontrolables, per tal com es troben en funció única i exclusiva dels donants, de la intencionalitat que els mena i dels efectius que hi esmercen. No és possible, doncs, d'aplicar-hi els mateixos criteris de racionalització que vèiem abans en parlar de les adquisicions deliberadament programades. Es per aquests motius, i perquè en cap cas no pot deixar de sotmetre's a inspecció constant la pertinència de les possibles obres que han de passar a formar part de la Biblioteca, que l'Eugeni d'Ors va establir com a norma rigorosa per a les Biblioteques Populars que no s'acceptarien donatius sinó en metàl·lic (2). D'aquesta manera, hom evitava que, en el desenvolupament de la Biblioteca, hi intervinguessin obres cedides per donació que no fossin prou adients amb les finalitats i política de la institució bibliotecària. Se n'impedia, en definitiva, un creixement mecànic per sedimentació que redundés en la progressiva despersonalització de la Biblioteca. Aquesta mesura és sens dubte molt coherent i encertada, però pel mateix fet d'inserir-se dins un programa d'acció cultural molt més ampli potenciat per Govern de la Moncomunitats --fets aquests que no es donen per desgràcia actualment-- resulta avui dia del tot impracticable. I això no pas perquè les Biblioteques no hagin de continuar opcsant-se a convertir-se en simples magatzems, sinó perquè atesa la manca d'una política cultural que compti amb l'ajut indiscriminat dels òrgans de poder oficials i estatals (3), cal que les Biblioteques s'avinguin de grat a acceptar la iniciativa

generosa de les donacions, fetes sovint a títol purament individual. Aquesta acceptació, tanmateix, no ha de fer-se pas mai a ulls clucs, sense una prèvia revisió crítica de les existències que integren el llegat que hom desitja cedir a la Biblioteca, a fi i efecte que l'encarregat o encarregats de vetllar per la política bibliotecària procedeixin a triar el que resulti d'interès i a rebutjar allò que només contribuiria a enfarregar inútilment les prestatgeries. Hom ha de prendre consciència que les Biblioteques no han de fer de drapaires ni constituir-se en tombes d'enterrar-hi paper entintat, sinó que són --o almenys han d'aspirar a ésser-ho-- centres vius de transmissió i producció cultural. Cap possible donant no ha de sentir-se ofès, doncs, perquè se li pugui retornar part del fons bibliogràfic amb què hagi obsequiat la Biblioteca. En darrer lloc, i referint-me més en concret a la Biblioteca del Centre, diré que allò que resulta obvi i aclaparadorament lògic és que siguin els escriptors, vinculats d'una o altra manera a la ciutat de Reus i la seva comarca, els que facin donació voluntària de llurs obres al Centre de Lectura i la seva Biblioteca, i no, per contra, aquesta qui els faci de client molestant-se a desprendre's d'uns diners per tal d'adquirir-les. Car qui en tot cas ha de demostrar el seu grau de ciutadanisme integral són els autors i no pas la Biblioteca del Centre, que aquesta l'ha provat més que sobradament en tota mena de circumstàncies.

3) Instal·lacions materials, espai disponible.

L'ampliació de la Biblioteca comprèn, a més de la de les seves existències bibliogràfiques, la de les instal·lacions materials i l'espai destinats a donar-los cabuda. En l'actualitat, a la Biblioteca del Centre s'ha produït una notòria desincronització entre ambdós tipus de creixement, arran de la irrupció massiva de nous lectors i l'adquisició abundosa de molts més llibres i publicacions periòdiques. Cal procedir ràpidament, doncs, a dotar la Biblioteca d'uns efectius materials en adequada proporció als bibliogràfics que li assegurin una continuïtat a llarg termini en la seva línia ascendent. De moment,

s'han adoptat una sèrie de mesures de primera instància tendents a pal·liar les mancances més apressants. D'una banda, s'han comprat més fitxers metàl·lics on, gradualment, s'aniran traslladant totes les fitxes del catàleg de matèries, fins que l'antic catàleg de fusta passi a contenir únicament les fitxes dels d'autors, el nombre global de les quals supera de molt el de les de matèries. Aquesta mudança permetrà també d'esmenar i refer la distribució i confecció de moltes de les fitxes de matèries on, sovint, hi abunden els errors. La també recent adquisició de prestatgeries metàl·liques obeeix a la necessitat d'habilitar convenientment les existències hemerogràfiques dipositades al segon pis. D'altra banda, la considerable quantitat de llibres entrats al llarg dels últims dotze mesos crea incessantment problemes d'espai, l'obtenció del qual s'està aconseguint provisòriament a base de traslladar a les golfes els llibres de les prestatgeries elevades, la gairebé totalitat dels quals resta malauradament encara per registrar i catalogar; l'espai lliure resultant passa a ésser ocupat pels llibres situats fins ara a la sala "Miquel Ventura", dels quals es revisa el registre, fitxa i catalogació, no sempre prou correctes. D'aquesta manera, la sala esmentada resta expedida per tal d'oferir lloc suficient a les col·leccions en augment constant. Es preveu també la possibilitat de col·locar tots els volums del "Boletín Oficial del Estado" dalt a l'hemeroteca, amb la qual cosa es guanyaria encara més d'espai als prestatges elevats, lloc que ocupen actualment.

Les darreres previsions sobre l'ampliació de la Biblioteca se centren en uns nous locals, ubicats al Barri Gaudí, que han estat generosament cedits al Centre de Lectura per un mecenas reusenc. Hi ha el propòsit de destinar-ne una sala a Biblioteca infantil i juvenil, la qual cosa comportaria la necessitat de fornir-la de literatura apropiada, mitjançant l'aportació d'algunes obres de la Biblioteca del Centre i d'altres que poguessin adquirir-se de la mateixa temàtica amb destí a aquesta delegació bibliotecària, en un nombre suficient com per comptar amb un estoc ini-

cial de 200-300 volums, que s'aniria engrandint d'acord amb l'increment dels lectors. Atès que aquesta delegació no estarà a càrrec de cap persona especialitzada, s'imposa una organització bibliotecària d'allò més simple i elemental. El catàleg dels llibres que s'hi destinin es confeccionarà i restarà dipositat a la Biblioteca del Centre, però a les fitxes s'indicarà òbviament que els llibres en qüestió es troben a la delegació del Barri Gaudí. Els volums s'arranglaran a les prestatgeries per rigorós ordre alfabètic d'autors, en una doble divisió de literatura amb predomini d'imatges sobre text --especialment adreçada a menors de vuit anys-- i de literatura amb predomini de text sobre imatges --de vuit-nou anys en amunt--. Aquest sistema, a més de la simplicitat de localització i ordenació de volums que suposa, presenta l'avantatge de no establir en compartiments separats els llibres catalans i els llibres castellans, tal i com s'esdevindria si la distribució es féu per col·leccions. Així s'evita de discriminar ja d'entrada ambdues llengües i cultures, mesura tàcticament important si tenim en compte que el barri on s'ubicarà la delegació és majoritàriament habitat per immigrants. Al cap d'un període de temps inicial --i segons les actituds del jove públic lector i les circumstàncies ho aconsellin--, hom pot estudiar la possibilitat de deixar llibres en préstec per espai de no més d'una setmana, atès el reduït nombre de volums existents. Serà convenient també de rebre-hi per subscripció alguns còmics, revistes juvenils i un parell de diaris. No cal dir que la funció primordial que ha d'aspirar a exercir aquesta delegació bibliotecària és la de possibilitar una gradual culturalització del seu jove públic per la via de l'esbarjo i de permetre-li de sentir-se progressivament integrat dins l'àmbit de la cultura i la societat catalanes.

FUNCIONAMENT DE LA BIBLIOTECA

Tot al llarg dels darrers cursos, fins a l'actual moment, els serveis prestatos per la Biblioteca del Centre i la supervisió dels diferents dinàmismes que en regulen el seu bon funcionament han corregut a càrrec de tres bibliotecàries i d'un vocal bi-

bliotecari, la respectiva missió dels quals es distribueix en els següents tres grans apartats.

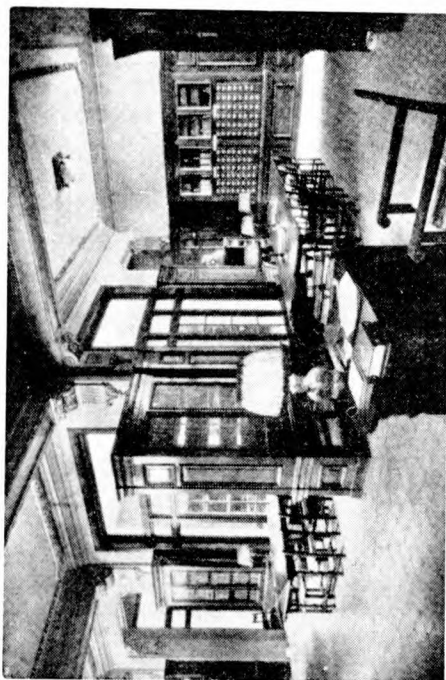
a) Servei de lectura i préstec.

A cura d'una sola bibliotecària, és el servei d'atendre el públic en les seves múltiples demandes i consultes, de controlar el bon ús que faci de llibres i diferents publicacions periòdiques i de vetllar per la seva puntual devolució. És el servei de relacions públiques per excel·lència de la Biblioteca i, per tant, el d'una major repercussió entre els lectors, el que dona de manera més immediata una imatge de la Biblioteca i del seu funcionament. Pel que fa al servei de lectura en sala, cal remarcar com, atesa la considerable quantitat de llibres que en un moment donat poden trobar-se en consulta, es fa cada cop més evident la necessitat de recórrer al sistema, utilitzat arreu a tota gran Biblioteca, de servir-se d'unes fitxes de demanda de llibres on el lector consigna autor, títol i col·lecció de l'obra que desitja sol·licitar. Això comporta certament un augment de la burocratització amb la subsegüent pèrdua de temps --pèrdua molt relativa, d'altra banda, car el lector pot demanar el llibre de viva veu i, mentre la bibliotecària l'hi cerca, omplir la fitxa corresponent--, però presenta els avantatges de permetre controlar rigorosament tots els llibres deixats i elaborar-ne periòdicament una estadística amb solvència, alhora que no obliga la bibliotecària a fer un esforç memorístic excessiu. En tot cas, cal veure en aquesta mesura no pas un atemptat contra els hàbits gairebé familiars contrets de sempre entre lectors i personal de la Biblioteca, sinó un intent per impedir que aquesta familiaritat i compenetració recíproca puguin resultar malmeses per manca d'uns dispositius reguladors adients. En tot allò referent al servei de préstec aquests dispositius s'apliquen de manera sistemàtica, però, per contra, el servei en si no es troba tan tipificat, car no hi ha uns criteris fixos prou delimitats com per escatir a ciència certa què s'ha de deixar i què no s'ha de deixar en préstec. En principi, se n'exclouen les obres de consulta (diccionaris, enciclopèdies, manuals) i les més assíduament sol·licitades. També se n'exclouen les "bèsties grosses", és a dir, els llibres de gran format i profusament il·lustrats. Tots aquests criteris resulten prou coherents sempre i tant que vagin acompanyats d'un altre que considero fonamental, com és el de l'antiguitat del llibre, incloent dins aquest concepte tot llibre editat abans de la guerra civil. Les raons d'establir una norma semblant i maldar perquè es dugui a terme escrupolosament crec que són d'allò més òbvies. En el cas, no per més hipotètic menys susceptible d'esdevenir-se, que per qualsevol causa fortuïta un lector extravii un llibre anterior a la guerra, cedit en préstec, resulta pràcticament impossible de reposar-lo, car només l'atzar pot fer-nos-el trobar en alguna llibreria de vell, i encara a un preu segurament exorbitant. I per les mateixes raons és que cal excloure de préstec tota obra que sapiguem del cert que es troba exhaurida i amb poques o nul·les possibilitats de veure's reeditada. En definitiva, la normativa a seguir en aquesta qüestió és la de permetre la sortida de la Biblioteca únicament a llibres que puguin trobar-se en aquells moments al mercat. Es, de fet, la mesura més eficaç per tal de protegir el valuós patrimoni bibliòfil del Centre de Lectura.

Quant a les revistes, han de prevaler els mateixos criteris que els apuntats sobre els llibres, per bé que el termini del préstec en cap cas no ha d'ésser superior a una setmana.

b) Servei de registre i catalogació.

Correspon a les altres dues bibliotecàries la tasca de registrar, fitxar i catalogar els llibres i publicacions diverses que regularment ingressen a la Biblioteca, així com també la de revisar la correcció amb què van realitzar-se aquests processos en les obres entrades de fa temps. És la seva una feina de racionalització i d'organització internes, de sistematització i agilització dels diferents moments per què passa el llibre d'ençà que ingressa a la Biblioteca fins que arriba a les mans del lector. Ultra aquesta important missió, cada cop més complexa atès l'augment incessant de les existències bibliogràfiques, s'han estat encarregant també del buidatge sistemàtic de les revistes d'estudi i totes aquelles en

què es publiquen articles d'interès, de cara a facilitar-ne la seva ulterior consulta.

c) Servei de coordinació.

Al vocal bibliotecari pertoca d'assumir la coordinació dels diferents serveis i àmbits concernents en conjunt a la Biblioteca, de fer-ne regir l'activitat d'acord amb una línia programàtica coherent, d'assessorar-se amb les bibliotecàries i amb persones competents en llur respectiva especialitat per tal de procedir a l'adquisició de les obres, atenyents a diverses disciplines, que la Biblioteca necessita. Es també qui representa els interessos del personal de la Biblioteca i els seus lectors davant la Junta Directiva de l'entitat i a qui correspon d'encarregar-se de la correspondència i, més en general, de tots els afers que contribueixin a dotar d'una projecció externa com més àmplia i positiva millor la institució bibliotecària del Centre i la seva indefallible activitat en favor de la cultura.

BALANÇ FINAL

Faré especial esment, en aquest darrer apartat, a tall de conclusió no gens triomfalista sinó realista i crítica, dels tres principals problemes amb què s'enfronta i s'enfrontarà en el futur més immediat la Biblioteca del Centre, tot intentant d'apuntar les mesures que, al meu entendre, poden contribuir a la seva resolució a més o menys curt termini.

En primer lloc, el creixement de la Biblioteca ha servit cada cop més per evidenciar una de les contradiccions en què es debat l'entitat en conjunt del Centre de Lectura d'ençà l'acabament de la guerra, a saber, l'existència d'un espai enorme que resta inaprofitable per les males condicions en què es troba i, en part també, per l'escassa habilitació racional de què se l'ha fet objecte. Es de tothom sabut que, a causa dels intensos bombardeigs a què va sotmetre la ciutat de Reus l'aviació feixista, el tercer pis del casal que ocupa el Centre va resultar-ne greument malmès, pràcticament inhabitable; d'altra banda, el segon pis s'ha anat malauradament convertint en el transcurs del temps en un magatzem d'antiquari on s'acumulen els objectes més inversemblants, per bé

que alguns siguin valuosos. Certament, la correcta solució d'aquestes contradiccions és una empresa a llarg termini que presuposa l'obtenció d'uns crèdits importants i una ferma voluntat revificadora, estic per dir recuperadora, d'un patrimoni que estímem irrenunciable. Ara bé, el primer i més urgent pas a emprendre tot seguit, en funció directa de l'interès de la Biblioteca --que constitueix al capdavant el dinamisme motriu i aglutinador per excel·lència de tota la casa--, és el de procedir a una redistribució de la sala gran del segon pis que permeti d'habilitar-hi d'aquí no gaire temps el servei de lectura i consulta d'hemeroteca. Entre els múltiples avantatges que d'aquesta modificació substancial es derivarien, cal esmentar el desglossament de Biblioteca i Hemeroteca amb el de llurs respectius públics lectors, força diferenciats, com ja hem vist, el descongestionament que n'experimentarien les actuals instal·lacions bibliotecàries i el subsegüent guany d'espai disponible. Aquesta reordenació, d'altra banda, resultaria d'allò més coherent si tenim en compte que la sala en qüestió del segon pis és contigua al dipòsit on es troben tots els fons hemerogràfics, ben sovint consultats. En la mateixa planta, doncs, se situarien la premsa periòdica de lectura diària, setmanal i mensual i totes les publicacions, relligades i degudament catalogades, que integren les existències de l'Hemeroteca. I per dur a terme aquest tan profitós capgirament bastaria, pel que fa a l'actual organització de la Biblioteca, de remetre dalt al segon pis la recepció i disposició de totes les diverses publicacions periòdiques que a hores d'ara ingressen a la Biblioteca i de traslladar-hi els actuals fitxers on hi ha catalogades les revistes i llurs diferents articles. Una segona qüestió restaria encara, sempre pel que fa a la Biblioteca, a resoldre, però atesa la transcendència que comporta més m'he estimat de tractar-la com a segon dels problemes urgents abans al·ludits.

La mateixa constant, repetidament esmentada, que informa de manera característica en l'actualitat la Biblioteca del Centre, la del seu creixement progressiu, motiva un augment proporcional de la feina

que cal esmerçar-hi per tal que no se n'interrompi o se n'alenteixi el seu rítmic funcionament. I malgrat que totes tres biblioteccàries s'hi escarrassin de valent, és un fet innegable que no aconseguen donar l'abast a la profusió de tasques que la Biblioteca i les seves necessitats els exigeixen. Cal, doncs, ampliar-ne la plantilla tot contractant els serveis, almenys, d'una nova biblioteccària. Fetes les oportunes diligències davant l'Escola de Biblioteccàries de Barcelona, s'ha interessat per la feina que li brinda la Biblioteca del Centre una noia que just s'acaba de llicenciar per la citada institució. Aquesta biblioteccària començarà a treballar a l'entitat a partir de la segona quinzena de setembre, per un període inicial de tres mesos que és d'esperar que es transformi en una llarga i profitosa continuïtat en l'esdevenidor. La seva missió consistirà a fer-se càrrec, de moment, de tot allò referent a buidatge, catalogació i sistematització de revistes i premsa periòdica vària, i en un futur que es desitja d'allò més immediat passarà al segon pis a ocupar-se íntegrament de tots els serveis de l'Hemeroteca, la qual revesteix ja a hores d'ara prou consistència i categoria com per automatitzar-se, a efectes d'una més coherent distribució del treball, i com per absorbir plenament tota l'activitat d'una biblioteccària.

El tercer dels problemes a què feia referència més amunt és del tot peculiar i no presenta cap punt en comú amb els exposats fins ara. No per això, tanmateix, ni perquè hagi restat anys i panys sense ésser obertament plantejat, car no forma part certament dels problemes que qualificariem com de més apressants, s'ha de continuar deixant més temps de banda. Hi ha un recambro a la Biblioteca on s'amunteguen sense ordre ni concert tot de valuosos incunables (vora una dotzena), edicions del XVI, del XVII i del XVIII, i nombrosos manuscrits diversos, fruit dels llegats de diferents mecenas reusencs que van enriquir en els primers temps de la seva fundació la Biblioteca del Centre de Lectura. El conjunt resulta, segons constatació explícita d'una biblioteccària especialitzada que va tenir la gentilesa d'exami-

nar el material existent, d'un valor bibliòfil incalculable. Aquesta mateixa especialista va indicar-nos sumàriament les pautes metodiques a adoptar per tal d'encetar la tasca ingent de revisar, ordenar i classificar aquest bé de déu de bibliografia. Val a dir que, alguns anys enrera, hom va intentar d'establir-ne ja un inventari, però la manca de coneixements especialitzats de les persones que s'hi van posar i el caràcter provisorio que li van atorgar, fan que el fruit del seu treball resulti d'escàs interès i menor utilitat. Cal, en primer lloc, ordenar d'acord amb una disposició cronològica els incunables, manuscrits i tots els llibres referents a les matèries de Teologia i Dret, les més abundoses. Cronològicament també, però subdividits per països, els llibres d'Història i Literatura. El següent pas comporta, ultra l'habitual tasca de registre, fitxage i catalogació, la de procedir a una descripció bibliogràfica exhaustiva de l'obra. Això vol dir consignar des de l'estat material en què es troba el llibre, tipus d'enquadernació, format, classe de tipografia, any i lloc d'edició, nombre d'exemplars que se'n van tirar i que es conserven encara actualment, notícies referents a l'obra i a l'autor, etc. Un veritable treball d'especialista, que exigeix una sèrie de coneixements tècnics i la possibilitat de fer les consultes pertinents als llocs més adients, com són ara inventaris d'incunables, relacions bibliogràfiques, diccionaris d'obres i escriptors, etc. La no especialització del personal del Centre en cap d'aquestes qüestions, la urgència immediata de la feina ocasionada per la incessant aflluència dels nous llibres i publicacions, impossibiliten d'emprendre satisfactoriament amb les garanties suficients la tasca tot just esbossada. Cal comptar amb la col·laboració d'una persona preparada que s'interessi en aquests temes, que li resulti profitós de cara als seus estudis de treballar-hi. Crec, doncs, que la solució més viable resideix a trobar alguna biblioteccària a qui de debò li abelleixi de fer la seva pràctica de Biblioteca i tesina de llicenciatura sobre aquest tresor bibliòfil encara verge de la Biblioteca del Centre de Lectura. El benefici que s'extreuria d'aquest estudi fóra òbviament recíproc,

més si tenim en compte la possibilitat que fos publicat en una o successives edicions per la REVISTA DEL CENTRE DE LECTURA, tot donant a conèixer una gran quantitat de dades d'interès per a estudiosos i bibliòfils.

M'acabo de referir al benefici i conve-niència del fet de donar a conèixer. ¿Cal dir que em sentiria sobradament recompensat si amb aquest report hagués contribuït a donar a conèixer mínimament un dels centres d'ebullició cultural que més malden per potenciar una societat crítica i desmitificadora, si hagués aconseguit d'atorgar una projecció extra murs a una Biblioteca que aspira, sense perdre gens de la seva llibertat costosament autofinançada, a abocar-se de ple en un programa de mútua cooperació amb totes les altres Biblioteques del país que, com ella, s'esforcen lluitant contra tota mena de traves i d'impediments a construir la Catalunya democràtica del demà?

Reus, setembre del 76.

NOTES

1) [Eugeni d'Ors], **Biblioteques Popu-lars**, a "Mancomunitat de Catalunya. Projectes d'Acord presentats a la tercera reunió ordinària de l'Assemblea", (Barce-lona, maig del 1915), pàgs. 29-52.

2) *Ibid.*, pàg. 41.

3) Cal fer constar que enguany, a les darreries de juny, la Biblioteca del Centre de Lectura va beneficiar-se d'una impor-tant donació en llibres per valor de mig milió de pessetes, que li va concedir el Ministeri d'Educació i Ciència quan enca-ra n'era el titular D. Carlos Robles Piquer. Aquest fet és objectivament, sens dubte, molt d'agrair, però no invalida gens ni mica l'afirmat sobre la manca d'una polí-tica cultural coherent, per tal com no pas-sa de constituir-se en un fet aïllat i espo-ràdic, que no obeeix a cap programació i sí, únicament, a un acte de generositat individual.